

ИНФОРМИРАНост СРЕД ПОДРАСТВАЩИТЕ ОТНОСНО РИСКОВИТЕ ФАКТОРИ ЗА СЕКСУАЛНОТО ЗДРАВЕ

Виолета Алексиева, Иван Димитров, Иван Александров

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, Филиал Сливен,
Катедра по здравни грижи

AWARENESS OF THE RISK FACTORS FOR SEXUAL HEALTH AMONGST ADOLESCENTS

Violeta Aleksieva, Ivan Dimitrov, Ivan Aleksandrov

Medical university “Prof. Dr. Paraskev Stoyanov” – Varna, Sliven Affiliate,
Department of Nursing

РЕЗЮМЕ

Според СЗО сексуалното здраве е състояние на физическо, емоционално, психическо и социално благополучие във връзка със сексуалността, а не само отсъствие на заболяване, дисфункция или инвалидност. Сексуалното здраве включва превенция на полово предаваните инфекции и използване на контрацепция.

Цел: Целта на проучването е да се установи степента на информираност сред учениците относно рисковите фактори за сексуално здраве.

Материали и методи: През периода септември- декември 2015 г. е проведено анонимно анкетно проучване сред учениците от две случайно избрани училища от гр. Сливен и гр. Твърдица. Анкетирани са 120 ученици на възраст 13-19 г., 70 момичета и 50 момчета. Изследвано е нивото на знания за полово предаваните заболявания и начините за превенция, за използването на предпазни средства, възрастта за започване на полов живот, потребността от информация и обучение в училище по въпросите, свързани със сексуалното здраве.

Резултати: Установи се, че 64% от анкетираниите имат информация за полово предаваните заболявания, но тя е недостатъчна и точна. Възрастта на първия сексуален контакт е между 14-16 години и съвпада с данните от извършените национални проучвания. Повече от 50% от респондентите са посочили начини за предпазване от полово предавани болести и нежелана бременност.

Заключение: В основата на сексуално здраве стои ранното и навременно сексуално образование сред учениците.

ABSTRACT

According to WHO, sexual health is a condition of physical, emotional, mental and social wellbeing in relation to sexuality; it is not just the lack of disease, dysfunction or disability. Good sexual health requires prevention of sexually transmitted diseases and use of contraception.

Goal: The aim of this study is to determine the level of awareness of the risk factors for sexual health amongst adolescents.

Materials and Methods: In the period between September and December 2015, students from two randomly chosen schools in the cities of Sliven and Tvarditsa were surveyed. They were 120 in total, aged between 13 and 19, 70 of them were girls and 50 were boys. Studied topics included the level of knowledge about sexually transmitted diseases and the ways to prevent them; the level of knowledge about the usage of means for protection; the age of initiation of a sexual life; the usability of information and education about sexual health that was provided at school.

Results: It turns out that 64% of the surveyed students were informed about sexually transmitted diseases, however the information was insufficient and incorrect. The age of the first sexual intercourse was between 14 and 16 years, and it is in line with the data of national surveys. More than 50% of the students specified ways of preventing sexually transmitted diseases and unwanted pregnancy.

Conclusion: The early and timely education of students on the above-mentioned topics is a prerequisite for their good sexual health.

Keywords: sexual health, sexual education, prevention, sexually transmitted diseases, means of protection

Ключови думи: сексуално здраве, сексуално образование, превенция, полово предавани инфекции, предпазни средства

ВЪВЕДЕНИЕ

Според СЗО сексуалното здраве е състояние на физическо, емоционално, психическо и социално благополучие във връзка със сексуалността; не е просто отсъствие на заболяване, дисфункция или инвалидност [1]. Доброто сексуалното здраве включва превенция на полово предаваните инфекции и използване на контрацепция. През последните три десетилетия се отбелязват драматични промени в разбирането на човешката сексуалност, сексуалното поведение и сексуалното здраве. „Пандемията“, причинена от вируса на човешкия имунен дефицит (HIV) играе важна роля в това, без да е единственият фактор. В редица национални и международни изследвания са документирани засягане здравето на хората и от други полово предавани инфекции (ППИ), нежелана бременност, аборт, безплодие, основано на пола насилие, сексуална дисфункция и дискриминация на основание сексуална ориентация [2].

ЦЕЛ

Целта на проучването е да се установи степента на информираност сред учениците относно рисковите фактори за сексуалното здраве.

Изпълнението на поставената цел провокира решаването на следните задачи, а именно установяване на нивото на знания за полово предаваните заболявания и начините за превенция, за използването на предпазни средства, за започване на половия живот, на потребността от информация и обучение в училище по въпросите, свързани със сексуалното здраве.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Направено е анкетно проучване сред учениците от две случайно избрани училища от гр. Сливен и гр. Твърдица през периода месец септември - декември 2015г. Съобразно броя ученици, желаещи да участват в проучването, са анкетирани 120 ученици на възраст 13-19 г. – сред които: по 10 ученици на възраст 13 г. и на 14 г., по 25 ученици на възраст 15 г. и на 16 г., 30 ученици на възраст 17 г., 12 ученици на възраст 18 г. и 8 ученици на възраст 19 г. Предмет на наблюдението са рисковите фактори за сексуалното здраве.

В проучването са използвани анкетен метод, проведен с анонимни анкетни карти, съдържащи закрити и открити въпроси. Данните са обработени статистически и са представени в графичен вид.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Проучено е мнението на 120 ученици от посочените възрастови групи през периода септември - декември 2015г. Относителният дял на момчетата, участващи в проучването е 58,3%, а на момчетата 41,7%.

На въпроса „Посочете според Вас какво включва термина сексуално здраве?“, 62,5% са посочили психическо и физическо отсъствие на заболявания свързани със сексуалността, 29,13% от респондентите са посочили, че това е липсата на болести, свързани с половата система и само 8,3% са включили в отговора си и спазването на полова хигиена (фиг.1).

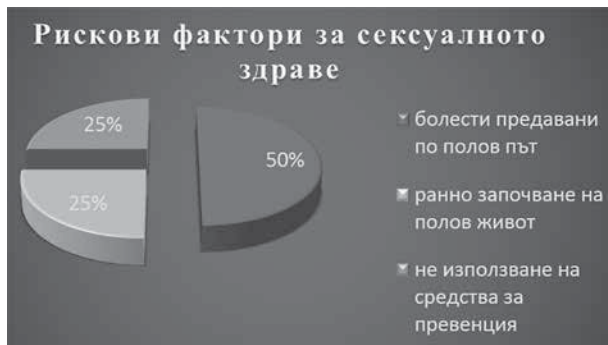

Фиг. 1. Разпределение на мнението на учениците, относно термина сексуално здраве

Резултатите показват, че с повишаване на възрастта учениците дават по-точни данни относно термина „сексуално здраве“, имайки предвид обучението им в училище.

Като рискови фактори за сексуалното здраве с най-голям относителен дял (50%) учениците са посочили болестите, предавани по полов път, следвани от ранното начало на полов живот (25%) и непознаването на средствата за превенция (25%) (фиг.2).

През последните години възрастта за започването на сексуални контакти драстично спадна,

Фиг. 2. Разпределение на мнението на учениците относно рисковите фактори за сексуалното здраве

обратно пропорционално на информираността относно възможните последици.

На въпроса „Според Вас каква е възрастта за започване на полов живот?“, след обработка на данните с най-голям относителен дял (33%) са анкетираните, които смятат, че това е възрастта 16 г., следвани от посочилите, че това е възрастта 14 г. и 15 г. (25%) и само 2,5 % смятат, че тази възраст трябва да бъде 19 г. (фиг. 3).

Фиг. 3. Разпределение на мнението на учениците относно възрастта за започване на полов живот

На въпроса „Водите ли полов живот?“, 37% от анкетираните са отговорили с „Да“, а 63 % са посочили отговор „Не“.

На групата отговорили с положителен отговор „ДА“ е зададен допълнителен въпрос „На каква възраст бяхте, когато направихте половия си дебют?“.

С най-висок относителен дял (47%) са осъществилите първия си сексуален контакт във възрастта 15 години, последиците от което могат да бъдат ранно забременяване и раждане, както и болести, предавани по полов път (фиг. 4). Тези данни съвпадат с проучване на Асоциацията по

Фиг. 4. Разпределение на анкетираните според възрастта на половия им дебют

семејно планиране у нас, където се установява, че подрастващите започват да водят полов живот средно на около 15 години [3].

Дефицитът на познания относно болестите, предавани по полов път, е очевиден – само 64% от анкетираните са посочили, че познават полово предавани болести. Изследваните цитират като основни полово предавани болести СПИН, в 63,6 % от случаите, сифилис в 32,5% и трипер в 3,9% (фиг. 5).

Фиг. 5. Разпределение на анкетираните според тяхната информираност относно полово предаваните болести

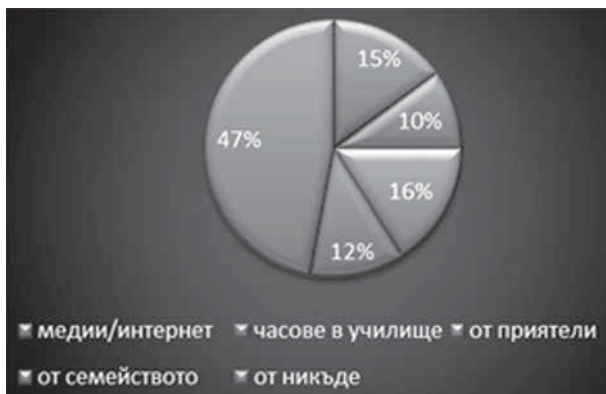
На въпроса: „Какви средства за предпазване от ранна бременност и полово предавани болести познавате?“, 67% от анкетираните са посочили презервативите, с равен относителен дял от 16,7 % са посочилите въздържането от полови контакти и таблетните форми за предпазване от бременност (фиг. 6).

Резултатите показват, че причините за разстройство на сексуалното здраве често са свързани с ниска сексуална култура поради липса на систематично образование [4]. Младите хора са принудени да получават знания от различни из-

Фиг. 6. Разпределение на анкетираните според тяхната информираност относно средствата за предпазване от ранна бременност и полово предавани болести

точници за някои спорни аспекти на сексуалния живот. Основните източници, от които търсят информация анкетираните ученици за първия полов акт, за сексуалното общуване, за рисковете от ранното забременяване, начините за предпазване от бременности и болести предавани по полов път, са медии/интернет (15%), часове в училище – на класния ръководител и по биология (15%), от по-големи на възраст приятели (16%) и от семейството (12%). 47% от участниците са посочили отговор „от никъде“ (фиг. 7).

Фиг. 7. Разпределение на мнението на анкетираните относно източниците на информация

Учениците реално осъзнават недостига на познания по въпросите, свързани със сексуалното общуване, предпазните мерки и болестите предавани по полов път, тъй като при задаването на въпроса „Смятате ли, че е необходимо да се въведе здравно-образователна програма за формиране на сексуална култура при подрастващите до 15 г.?“, 87% са дали отговор „Да“, 3% са дали отговор „Не“ и 10% от анкетираните са посочили „отчасти“. (фиг. 8).

Интересен е фактът, че учениците са посочили, че тази здравно-образователна програма

Фиг. 8. Разпределение на мнението на анкетираните относно необходимостта от въвеждане на здравно-образователна програма за формиране на сексуална култура

трябва да бъде извън общоприетите часове, което показва тяхната готовност да посещават такива часове и в свободно от занятия време.

ИЗВОДИ

Анализът на резултатите показва, че актуалността на проблематиката, свързана със сексуалното здраве, все още не е изчерпана. Цялостната картина, представена чрез мненията на участниците, потвърждава увереността в две свързани тези. Налице са тенденции, характерни не само за младите поколения в България – зависимост на полово свързаното поведение с изградената сексуална култура и с необходимостта от дълготраен и постоянен акцент върху ранното и навременно сексуално образование сред учениците.

ЛИТЕРАТУРА

1. Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual health 28–31 January 2002, Geneva.
2. National Prevention Council (US). National prevention strategy: America's plan for better health and wellness. Washington: Department of Health and Human Services, Office of the Surgeon General (US); 2011. Also available from: URL: <http://www.healthcare.gov/prevention/nphpphc/strategy/index.html> [cited 2012 Sep 7].
3. Стратегия на ЕС за политиката за младежта за следващото десетилетие 2010-2018г.